

Микола ЛІСОВЕНКО,
заслужений журналіст України
(Донецька область)

Реформи – ліки від стагнації

До великого промислового міста Горлівка, названого так на честь видатного інженера Петра Горлова, котрий майже 150 років тому налагодив там індустріальний видобуток вугілля і навіть запровадив наприкінці XIX сторіччя електрифікацію, належить і Зайцівська селищна рада. Вона цікава з усіх боків: і як носій запорозької слави (козацькі зимівники тут були ще три століття тому), і як територія царського демографічного експерименту, коли на землі січовиків переселили молдаван, сербів, росіян та інших православних християн, і як (у недалекому минулому) м'ясо-молочний цех горлівського промислового комплексу, і, нарешті, як об'єднання п'яти сіл, де нині на ринкових умовах поступово відроджується економічне життя. Ось про цю селищну раду й буде наша розповідь.

Від видобутку селищу жодного зиску

У Донбасі, як ніде, багато яскравих особистостей. Це, мабуть, тому, що він, як та Америка, завжди давав людям шанс. Отож і їхали сюди соціальні активні й загалом непересічні представники різних регіонів і народів.

Микола ЄЛІЗАРОВ, голова Зайцівської селищної ради (на знімку), теж приїжджий. Він корінний росіянин – земляк Михайла Ломоносова з Архангельської області, а його дружина – з Горлівки. От і подалися вони з далекої нафтогазової Тюменщини, а точніше з міста Надима, в край заповітних мрій усіх українських заробітчанин – на батьківщину.

Особиста кар'єра Єлізарова склалася успішно – він став співробітником Горлівського міськуправління внутрішніх справ, у відставку пішов у званні полковника міліції. З такими поважними погонами можна було жити і без зайвих клопотів, але полковник вирішив, що у складну для його нової батьківщини годину він повинен бути на передовій громадського життя.

Виборці Зайцівської селищної ради, зважаючи на великий стаж правничої роботи, а також на досвід депутатської діяльності (М. Єлізаров певний час працював заступником голови Надимської міськради), обрали полковника своїм селищним головою. І ось вже п'ятий рік пішов від тієї події.

«Я добре усвідомлював, що беруся за дуже складну справу, – каже 47-річний голова, – але розумів і те, що моя допомога потрібна людям».

До складу Зайцівської селищної ради входять аж п'ять населених пунктів, і всі вони потерпають від

економічної скрути. На території ради постійно проживають 3650 людей. Половина з них – пенсіонери, половина – працюючі. Торік народилося 30 дітей, а вдвічі більше престарілих громадян пішли в засвіти.

Виробничі можливості селищан обмежені: хтось їздить на роботу до Горлівки, небагато чоловіків зайняті на трьох кар'єрах, а більшість – у присадибних господарствах.

Досить значним роботодавцем тут є колективне сільськогосподарське підприємство «Династія», яке очолює Віктор Капля. Саме до «Династії» віддали 469 своїх земельних паїв тутешні селяни, котрі раніше в основному були робітниками заможного радгоспу імені 40-річчя Жовтня.

Треба сказати, що це орендне підприємство намагається давати своїм пайовикам не по 1,5 відсотка від суми прибутків, одержаних на кожен пай (як зазначено в орендних угодах), а по 2–3 відсотки, тим самим заохочуючи селян до постійної співпраці.

«Династія» взагалі дбає про свій імідж і вибудовує стосунки з усіма (втім числі і з радою) на принципах порядності. Це, зокрема, засвідчують і регулярні перерахування коштів до місцевого бюджету.

Видобувна фірма «Авангард», котра дуже повільно розгортає свою діяльність на території ради, на жаль, досі вагомої фінансової користі селищу не приносила. Річ у тім, що земельні ділянки під майбутні кар'єри фірмі виділяли на своїй сесії депутати обласної ради, адже тут ішлося про використання надр, а власником

їх, як відомо, є держава. Отож плату за користування корисними копалинами «Авангард» перераховує не Зайцівській селищній, не Горлівській міській, і не Донецькій обласній радам, а прямісінько до держбюджету.

«Надра, ясна річ, належать державі, – каже Микола Єлізаров, – але одна справа, коли йдеться про видобуток алмазів, нафти чи золота, а інша, коли про будматеріали. Закон повинен брати до уваги й інтереси місцевих громад. Той само «Авангард» мав би нам щороку перераховувати принаймні по 300–400 тисяч гривень».

У «великій Горлівці» загалом зареєстровано аж 23 малі річки. Для посушливого Донбасу вода має особливо важливе значення, бо це і штучне зрошення, і рибництво, і поліпшення екології. Так от, сьогодні закон не дозволяє місцевим радам давати дозвіл приватним підприємцям на спорудження ставків і на оренду «блакитних гектарів». А це означає, що Зайцівська селищна рада не добирає до свого бюджету досить значних сум грошей.

Загалом річний селищний бюджет нині становить 700 тисяч гривень. Із них 140 тисяч – свої кошти, решта – допомога держави. Звичайно, така пропорція не задовольняє. Міста, села та селища мають одержати інший, справедливіший, механізм формування надходжень до своєї казни.

Власне, саме життя вимагає, щоб права місцевих рад були розширені й щоб у них були кошти для реалізації своїх соціально-економічних планів.

Усе волає: гроші!

Микола Єлізаров очолив селищну раду розуміючи, що саме на нього лягла відповідальність за всі недоладності, які нагромадилися тут упродовж останніх років. Аварійний дитсадочок, роздовбані дороги, давно не ремонтвані клуб і бібліотека, незавершені газифікація й водозабезпечення. І все це волато про одне: гроші! гроші! гроші!...

Як людина віруюча, голова докоряв собі, що у нього в центрі селища стоїть напівзруйнована (ще козацька) Свято-Покровська церква, тоді як в десятках населених пунктів Донбасу золотими банями виблискують відроджені церкви та собори. Справді, душа його від того й нині не на місці...

Але передусім узявся за капітальний ремонт дитсадочка, де тоді було лише 20 дітей, а тепер – вже 40 (і ще 100 чекають своєї черги). Доглянуті діти дозволили їхнім матерям піти працювати.

І нині, в середині навчального року, Єлізаров переймається давньою, але так і не вирішеною до кінця, проблемою шкільного автобуса. З одного краю сільрадівської території до іншого аж 18 кілометрів. Є діти, котрим до школи треба долати 10 кілометрів і стільки ж назад. Якби Зайцеве було хрестоматійним селом, воно автоматично потрапило б до державної програми «Сільський автобус» і учні щоденно безкоштовно їздили б ним до рідної школи та поверталися назад. Але Зайцівська селищна рада не є сільською радою. Отож і пише юрист-полковник Микола Єлізаров різні листи до високих інстанцій з цього приводу, а у відповідь отримує класичні бюрократичні відписки, зміст яких зводиться до формули: «коштів нема».

«Так, це дуже було б добре мати свій автобус, – каже директор школи Людмила Сизонова. – Скільки б то

батьківських і вчительських тривог він зняв. Але де взяти гроші?».

Звичайний автобус коштує нині в середньому 150 тисяч гривень. Для нього потрібні водій, гараж, пальне.

– Усе це я міг би забезпечити, – каже Микола Єлізаров, – якби гроші надходили до нашого селищного бюджету, а не кудись нагору...

Терміново необхідне й фінансування для порятунку клубу й бібліотеки, що руйнуються.

Самими штрафами занепаду не зупинити

Територіально селище, нагадаємо, входить до складу Горлівки. Рада складається з «центрального» Зайцевого, сіл Бахмутка, Жована Балка, Миколаївка та Піски.

У Горлівці, яка надто болісно переживає вугільну кризу, проблем сьогодні дуже багато. Тож певні зобов'язання щодо підпорядкованої ради вона виконує, а решту – ні, бо за нею числяться ще три інші великі селища й одна сільрада.

Але не тільки про адміністративне реформування розмовляли ми з секретарем Горлівської міськради Олександром Білоусовим, котрий акцентував увагу на можливостях наповнення селищного бюджету. Ішлося зокрема про те, що важливою статтею доходу міг би стати податок на використання орної землі, яка після розпаду радгоспу відійшла до міста, а власники паїв чомусь залишилися в селищі. Безперечно, настав час, коли саме селищна рада повинна мати право видавати акти місцевого адміністрування. Запалила людина цигарку в неналежному чи небезпечному місці, дозволила собі прилюдно брудну лайку – ось тобі і штраф. І ці гроші мають іти до місцевої казни. Причому стягувати їх треба за тією

самою схемою, що діє в системі Державтоінспекції під час ДТП, коли порушено правила дорожнього руху.

– Знаєте, – казав Олександр Білоусов, – такі штрафи матимуть і виховне значення. Ось приклад: у багатоквартирних будинках вхідні двері, як правило, скрізь розбиті. До цього звикли. Коли ж у Горлівці в багатопверхівках мешканці почали ставити їх своїм коштом, то самі ж і почали слідувати за тим, аби залізної «обновки» ніхто не нівечив. А винних скрізь вимагають штрафувати. Таким чином, бачимо, що настає час дисципліни і її прагне більшість громадян. А нехлюї мають відповідати за свої вчинки перед законом і передусім фінансово.

Сьогодні в багатьох містах Донбасу реалізуються різні соціально-економічні проекти. А чому не в селищах? Скажімо, міні-проект «Селищний стадіон», профінансований інвестором, допоміг би зберегти ті незначні кошти, які виділяються подекуди на фізкультуру та спорт.

Звісно, у селищному бюджеті з грішми на непередбачені витрати дуже сутужно. На цей рік зокрема виділено трохи більше двох десятків тисяч на той випадок, коли треба бу-

де розчищати від снігу дороги чи ліквідувати інші стихійні ситуації...

Уся логіка подій, які відбуваються останнім часом в житті місцевих громад, підводить до одного висновку – державі конче потрібна реформа місцевого самоврядування. Світовий досвід може дуже полегшити Україні цю роботу.

Ще одна істина: у сільського чи селищного голови має бути більше прав. Нині лише крісло за столом вказує, що він посадовець. Реальних прав у нього нема і це не на користь громаді. Ось конкретний приклад. Обійнявши свою нову посаду, полковник-юрист виручив 450 тисяч гривень за продаж землі, на якій стоїть алебастровий завод. Раніше про таке ніхто й не думав. Микола Єлізаров частину грошей використав на капітальний ремонт дитсадочка, частину – на інші невідкладні потреби, а решту – на так званий ямковий ремонт доріг. За все це він і мав неприємності від фінансових контролерів. Невже й надалі очільникам місцевих громад у Зайцевому та в інших містах і селах України доводитиметься щоразу розв'язувати хитромудрі ребуси задля того, аби покращити людям життя?!

